

O LABORATORIO DE ELENA BERENXENA

1. INTRODUCCIÓN

Educar aos nenos e ás nenas no coñecemento dos alimentos e na adquisición de hábitos alimentarios saudables supón achegarlles ferramentas que lles axudarán a manterse sans, a valorar a comida como un ben cultural e a ser máis felices.

Aínda que desde 1990 se inclúen contidos para a promoción e a educación para a saúde no currículo escolar do ensino obrigatorio, os datos recentes sobre obesidade infantil evidencian que hai que insistir na educación alimentaria. E este labor é esencial realizala desde a infancia xa que a adquisición de hábitos e estilos de vida saudables é máis efectiva en idades temperás e conséguense resultados máis perdurables. Isto, ademais, tradúcese en efectos positivos e significativos sobre os índices de obesidade e a saúde cardiovascular. Ensinar a comer ben e a gozar comendo é un obxectivo prioritario e con visión de futuro.

A alimentación é o principal factor esóxeno dun correcto crecemento e desenvolvemento e a adquisición de hábitos saudables nesta etapa contribúe á prevención de enfermidades que se manifestarán na idade adulta.

Por todos estes motivos, a proposta didáctica que se presenta a continuación ten como principal obxectivo a adquisición de hábitos saudables desde idades temperás para asegurar unha mellor calidade de vida durante etapas posteriores e na idade adulta. Nela abordarase o tema da nutrición como un aspecto importante para o bo desenvolvemento físico e mental do alumnado e fomentárase que adquiran aos poucos autonomía á hora de elixir os alimentos que deben formar parte da súa dieta, rexeitando os alimentos procesados e baseando a súa dieta en alimentos saudables.

Evidentemente a escola non é unha entidade illada, forman parte o profesorado, o alumnado e as familias, que deben traballar xuntos polo ben da saúde.

2. OBXECTIVOS XERAIS

-Fomentar a adquisición de hábitos relacionados co fortalecemento da saúde integral e o benestar emocional a través da educación nutricional.

-Inculcar ao alumnado un enfoque integral sobre alimentación mediante coñecementos básicos para mellorar a súa alimentación e a súa relación cunha vida máis saudable.

-Motivar ao alumnado para comer ben e gozar da súa alimentación en ámbitos da súa vida cotiá -a escola, o comedor escolar e a súa casa- a través de actividades de experimentación cos seus sentidos.

-Fomentar o consumo de alimentos saudables durante as cinco comidas diarias, á vez que se ofrecen pautas para substituír alimentos non adecuados nutricionalmente por outras opcións máis saudables.

-Implicar ás familias e a outros axentes sociais, culturais e empresariais (os restauradores) no proceso educativo relacionado coa alimentación e a gastronomía.

-Dotar o momento da comida dun carácter educativo e aproveitar as posibilidades de aprendizaxe que ofrece nas múltiples áreas curriculares.

3. PROPOSTA METODOLÓXICA

A presente metodoloxía baséase, en primeiro lugar, na **participación**. Especialmente no tema da comida, os nenos e as nenas aprenden de forma moi social, vendo e interactuando coas persoas que os rodean.

En segundo lugar, esta metodoloxía apóiase no **xogo** e no **conto**: a través do personaxe de **Elena Berexena**, potenciarase no alumnado o gusto polos alimentos. É importante que aprendan a saborealos, ulilos, apreciar as súas texturas, familiarizarse coas súas peculiaridades e coñecer a importancia que teñen para o seu crecemento e a súa saúde, pero dunha maneira imaxinativa e divertida e onde eles se sintan os protagonistas. O **caderno de notas**

científicas de Elena Berenxena iniciará ao alumnado no coñecemento dunha linguaxe relacionada coa alimentación. Palabras como proteínas, hortalizas, vitaminas, aparello dixestivo... formarán parte do seu vocabulario.

Ao mesmo tempo inculcaráselle aos escolares a idea de que a cociña é un lugar común no que todos os membros da familia, sen distinción de sexo, poden participar.

O PERSONAXE

Elena Berenxena é unha científica moi curiosa e descoidada, que traballa día e noite no seu laboratorio para descubrir as propiedades que teñen os alimentos. Actualmente está investigando (co seu axudante Baldomero) sobre os ingredientes do ELIXIR que nos fará vivir máis anos e estar máis fortes e sans/ás. Pero...unha explosión no laboratorio fixo que saíse todo polo aire. Por sorte, o único que se salvou foi o seu caderno de notas. A través del, presentaranse os nutrientes en cada sesión.

-Auga (cor azul)

-Vitaminas-minerais (cor verde)

-Proteínas (cor vermella)

- Hidratos de carbono (cor amarela) e graxa (cor laranxa)

- ELIXIR final.

Elena Berenxena presentará en cada sesión un reto o obxectivo do cal é descubrir cada un dos ingredientes do elixir. Ao finalizar cada sesión, os nenos e as nenas debuxarán, colorearán... o seu caderno de notas científicas (anexo 1). Elena Berenxena iralles entregando a peza que corresponda ao nutriente descuberto, coa que completarán a roda dos alimentos (anexo 2).

4. TEMPORALIZACIÓN

O proxecto desenvolverase en diferentes sesións. En cada unha seguirase o seguinte esquema:

- INICIO: Chegada do personaxe e exposición do reto.
- DESENVOLVEMENTO: Participación do alumnado para axudar a conseguir o reto. As actividades estarán adaptadas á idade do alumnado.
- FINAL: Plasmar as conclusións nos seus cadernos científicos

XANEIRO	<p>SESIÓN 1 Luns 20: infantil (45 min) e 1º/2º (1.5 h) Mércores 22: 3º/4º e 5º/6º (1.5 h cada grupo)</p> <p>SESIÓN 2 Luns 27: infantil (45 min) e 1º/2º (1.5 h) Mércores 29: 3º/4º e 5º/6º. XUNTOS/AS</p>
FEBREIRO	<p>SESIÓN 3 Luns 3: infantil (45 min) e 1º/2º (1.5 h) Mércores 5: 3º/4º e 5º/6º (1.5 h cada grupo)</p> <p>SESIÓN 4 Luns 10: infantil (45 min) e 1º/2º (1.5 h) Mércores 12: 3º/4º e 5º/6º (1.5 h cada grupo)</p>

5. ACTIVIDADES

SESIÓN 1. AUGA, VITAMINAS E MINERAIS

INICIO

O corpo necesita auga e é capaz de obter dos alimentos diferentes vitaminas. A CLAVE: comer unha ampla variedade de alimentos para obter unha ampla variedade de vitaminas.

Elena Berexena chega á aula DESORIENTADA TRALA EXPLOSIÓN, cun cesto con froitas e verduras e letras pegadas.

Investigaba no laboratorio coas vitaminas e os minerais cando saíu todo polo aire. Só lembra que fora ao mercado co seu cesto, que comprou moita froita e verdura, ao chegar ao laboratorio espremeu as súas vitaminas, mesturounas... pero desordenáronse as letras das vitaminas e agora non sabe cales son.

DESENVOLVEMENTO. Retos

INFANTIL	PRIMARIA
<p>Buscar as letras que faltan no caderno para completar PALABRAS (formato QUEBRACABEZAS)</p> <p>LABIRINTO</p> <p>1º unen cada alimento coa letra.</p> <p>2º collen do cesto a letra e póñena debaixo de cada prato</p>	<p>Xúntanse en 4 minilaboratorios. Deberán superar unhas probas (POWER POINT) para formar parte do laboratorio e axudar na misión. Irán gañando as letras que faltan.</p> <p>1º-2º: buscan na sopa de letras e no encrucillado os nomes dos alimentos. Sácanos do cesto. Unen os labirintos e descubren as vitaminas que contén cada alimento. Descólgana do cesto e colócana no prato que corresponda. Danlle a volta e descubren para que serve cada vitamina.</p> <p>3º-6º: Cada parella terá unha tarxeta. Uns serán as vitaminas, outros os alimentos e outros serán as funcións de cada vitamina. Teñen que atoparse pola clase facéndose preguntas. Sen ensinar a tarxeta que teñen na man. A medida que completan a serie: vitamina-alimento-función, pégana no encerado, sacan os seus alimentos do cesto e poñen a letra da vitamina</p>

FIN

Cando estean todos os alimentos identificados, cada un completa o seu caderno de notas e entrégase o triángulo verde da roda dos alimentos.

SESIÓN 2. PROTEÍNAS e HIDRATOS DE CARBONO

INICIO

As proteínas axúdannos a construír o noso corpo como se fosen os ladrillos para construír unha torre. Pero...que pasa se sacamos as pezas da base?

Os HIDRATOS DE CARBONO achegan enerxía, para correr e pensar...pero...onde están?

DESENVOLVEMENTO. Retos

INFANTIL	PRIMARIA
<p>Os nenos e as nenas van gañando ladrillos nas carreiras de remudas. Constrúen a torre. 1º as vermellas, despois as azuis, as verdes e de último as amarelas.</p> <p>INVESTIGAMOS</p> <p>Imos ver que pasa se sacamos as pezas vermellas da torre.... caerá? aguantará?</p> <p>EXPERIMENTAMOS:</p> <p>Comezan (un a un) a sacar pezas vermellas, e miramos se teñen mensaxe (as pezas vermellas terán as palabras/debuxo dos 3 lácteos do elixir separadas en sílabas).</p>	<p>Toda a clase cos ollos pechados. A cada neno/a entrégaselle unha sílaba ou unha letra dunha cor. Cando abran os ollos terán que xuntarse por equipos de cores, e logo ir á carretilla (remudas) e coller os ladrillos da súa cor. Deben de facer unha torre o máis alta posible e que aguante 5 segundos sen caer. O primeiro equipo que remata, xunta as sílabas do seu grupo de alimentos e pégaas.</p> <p>Opción de GYMKANA (scape room).</p>

CONCLUSIÓNS: por que? Facemos a comparación co noso corpo.	
--	--

FINAL

Pegan ADHESIVOS coas sílabas que faltan para construír o muro (anexo 3). Entrego a seguinte peza do círculo.

SESIÓN 3. O ELIXIR FINAL

INICIO

Elena Berenxena chega á aula moi contenta. Grazas á colaboración e á axuda de todos os nenos e as nenas, ela e Baldomero chegaron ao final da investigación. Mesturaron alimentos de todos os grupos de cores e conseguiron o ELIXIR QUE VAI A SALVAR A HUMANIDADE. Como sempre, ten a receita apuntada no seu caderno de notas, e compartíraa con todo o alumnado.

DESENVOLVEMENTO. Retos

INFANTIL E PRIMARIA
Os nenos e as nenas por orde irán collendo do cesto todos os ingredientes necesarios para o elixir final. Iranse repasando as propiedades de cada un dos alimentos, os nutrientes que nos achegan e a función que desempeñan no noso organismo. Mesturan todo na batedora e ....o ELIXIR está preparado. Agora só queda probalo...que pasará?

FINAL

Probarán o ELIXIR e anotarán/ colorearán no seu caderno de notas a receita final (anexo 3).

SESIÓN 4. RECEITAS COCIÑA.

OPCIÓN

1. Rolos de guacamole (por confirmar). INFANTIL

Ingredientes:

Tortiñas de trigo

Xamón cocido

Milgranda para acompañar. PARA QUE VEXAN COMO É POR DENTRO

Aguacate

Limón

Cebola

Tomate

Aceite e sal

Elaboración:

-Abrimos o aguacate pola metade e baleirámolo.

-Picamos a cebola e o tomate e mesturámolo co aguacate. Esmagamos cun garfo.

-Engadimos o sal, o aceite e o limón.

-Encher as tortiñas e ... Listos PARA COMER!

2. AGUACATES RECHEOS DE CUSCÚS/ QUINOA. PRIMARIA

3. NIÑOS AFRICANOS. PRIMARIA

NOTA: as actividades aquí propostas son orientativas. Estarán adaptadas a cada grupo.

ANEXO 1. CADERNO DE NOTAS PARA O ALUMNADO

ANEXO 2. RODA DOS ALIMENTOS

ANEXO 3. CADROS PARA ENCHER